
STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH TOM 3 – 2008

KS. JAN MIAZEK

O. ZBIGNIEW KUBACKI SJ

PAPIESKI WYDZIAŁ TEOLOGICZNY W WARSZAWIE

I. ZANIM POWSTAŁ WYDZIAŁ

W latach 60. dwudziestego wieku, tak trudnych w życiu Kościoła w Polsce, archidiecezja warszawska stanęła wobec problemu kształcenia na poziomie akademickim kandydatów do kapłaństwa, czyli alumnów Metropolitalnego Seminarium Duchownego św. Jana Chrzciciela. Władze państwowe na początku lat 50. rozwiązały Wydział Teologiczny na Uniwersytecie Warszawskim i w 1954 r. utworzyły Akademię Teologii Katolickiej. Alumni, dotychczasowi studenci Wydziału, pozostali studentami Akademii i mogli ukończyć rozpoczęte studia. Alumni przychodzący na pierwszy rok studiów seminaryjnych nie mogli już – w ówczesnej sytuacji prawnej Akademii – być jej studentami. Nie mieli więc wykształcenia akademickiego uznawanego przez prawodawstwo kościelne i państwowe. W związku z tym powstała inicjatywa powołania akademickiego studium teologii z prawami kościelnymi, niezależnego od działającej Akademii Teologii Katolickiej. Zdawano sobie sprawę, iż takie studium nie uzyska praw państwowych, ale będzie uznane za akademickie przez władze kościelne.

Starania podjęte przez Prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego w Rzymie przyniosły owoc: Kongregacja Seminariów i Uniwersytetów dekretem z dnia 8 listopada 1962 r. powołała w Warszawie Akademickie Studium Teologii Katolickiej z prawem nadawania dwóch stopni akademickich: bakalaureatu i licencjatu. Nowa akademicka uczelnia zaczęła działalność, rozwijała się stopniowo i przechodziła zmiany powodowane posoborową reformą szkolnictwa kościelnego. Na czele Akademickiego Studium Teologii Katolickiej stał prezes, którym do 1982 r. byli kolejni rektorzy Metropolitalnego Seminarium Duchownego. Dzięki temu alumni Seminarium zdobywali akademickie wykształcenie teologiczne, zaś Kościół zachował niezależność w kształceniu kandydatów do kapłaństwa.

II. POWSTANIE PAPIESKIEGO WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO

Lata osiemdziesiąte przyniosły wielkie zmiany w naszej Ojczyźnie oraz w życiu archidiecezji warszawskiej. W 1978 r. na Stolicę Piotrową został wybrany ks. kard. Karol Wojtyła, w 1980 r. doszło do powstania Solidarności. W 1981 r. odszedł do Pana ks. Prymas Stefan Wyszyński, a nowym arcybiskupem warszawskim i Prymasem Polski został ks. kard. Józef Glemp. Wszystko to wpływało na życie Kościoła, dotyczyło też funkcjonowania uczelni kościelnych. We Wrocławiu i Poznaniu zostały już powołane Papieskie Wydziały Teologiczne. W 1981 r. podjęto starania o utworzenie także w Warszawie Papieskiego Wydziału Teologicznego. Ks. Prymas Józef Glemp już 27 października 1981 r. zwrócił się do Kongregacji Nauki Katolickiej z prośbą o zmianę nazwy Akademickiego Studium Teologii Katolickiej na Papieski Wydział Teologii Katolickiej. Prośba została uzasadniona tym, że istnieją już w Polsce Papieskie Wydziały, zatem warszawskie Studium powinno posiadać podobny status. W 1982 r. Studium otrzymało prawa Papieskiego Wydziału Teologicznego, ale bez zmiany nazwy. Starania o powstanie Papieskiego Wydziału Teologicznego trwały nadal i przeciągały się. Działo się tak dlatego, że w Warszawie istniały dwie kościelne uczelnie teologiczne: Wydział Teologiczny „Bobolanum” ojców Jezuitów i Akademickie Studium Teologii Katolickiej. W tym czasie Kongregacja dążyła do łączenia istniejących szkół teologicznych, zwłaszcza w jednym mieście, w jeden organizm pozwalający na utrzymanie odpowiedniego poziomu nauczania i prowadzący do współpracy działających uczelni. W rozmowach prowadzonych w Kongregacji zdecydowano, iż dla Warszawy wzorem powinno stać się rozwiązanie zastosowane w podobnych warunkach w Neapolu. Po wybraniu takiego rozwiązania pracowano nad statutami przyszłego Wydziału.

Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie powstał ostatecznie 3 maja 1988 r. na mocy dekretu Kongregacji Wychowania Katolickiego. Składa się on z dwóch sekcji: św. Jana Chrzciciela, powstałej z Akademickiego Studium Teologii Katolickiej i św. Andrzeja Boboli, powstałej z Wydziału Teologicznego ojców Jezuitów. Wielkim Kanclerzem Wydziału jest Arcybiskup Warszawski, zaś Wielkim Wice Kanclerzem Przełożony Generalny Towarzystwa Jezusowego, reprezentowany przez Przełożonego Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej. Dziekan i Prodziekan wybierany jest na trzy lata na przemian z obu Sekcji. Każda z Sekcji posiada prawo nadawania tytułu magistra i licencjata teologii. Wydział jako całość (wtedy Rady Sekcji łączą się w Radę Wydziału) nadaje tytuł profesora oraz stopnie naukowe doktora habilitowanego i doktora. Od 30 czerwca 1989 r., czyli od czasu *Umowy między Rządem PRL a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie uregulowania statusu wyższych uczelni papieskich* Wydział posiada państwowe prawa wyższych uczelni. Status Wydziału jako szkoły wyższej oraz osobowość prawną każdej z Sekcji potwierdziły kolejne dokumenty: *Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską* zawarty 28 lipca 1993 r. oraz *Umowa między Rzą-*

dem Rzeczypospolitej Polskiej i Konferencją Episkopatu Polski podpisana 1 lipca 1999 roku.

Papieski Wydział Teologiczny już od dwudziestu lat wypełnia swoje statutowe zadania. Poglębia i rozwija studium teologii, buduje środowisko naukowe, przygotowuje naukowo kandydatów do kapłaństwa, umożliwia studia teologiczne członkom instytutów zakonnych oraz wielu ludziom świeckim. W omawianym okresie na Wydziale odbyło się piętnaście habilitacji, nadano też czterdzieści dwa doktoraty z teologii. Doktoraty *honoris causa* otrzymali: ks. prof. Emil Krapka, ks. kard. Józef Glemp, ks. kard. Avery Dulles SJ oraz ks. prał. Zdzisław Jastrzębiec Peszkowski.

Papieski Wydział Teologiczny, a szczególnie Sekcja św. Jana Chrzciciela, działa w specyficznych warszawskich warunkach, w bezpośredniej bliskości dużego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Trwa od lat praktyczna i owocna współpraca z tym znaczącym w Polsce środowiskiem teologicznym.

Dwie Sekcje Wydziału są autonomiczne w swym naukowym działaniu i zachowują sobie właściwy charakter, wypełniają zadania, do których zostały powołane. Współpracują ze sobą od dwudziestu lat, tworzą wspólnie oblicze całego Wydziału.

III. SEKCJA ŚW. JANA CHRZCICIELA

1. Historia

Sekcja św. Jana Chrzciciela jest kontynuacją powstałego w 1962 r. i działającego przez 26 lat Akademickiego Studium Teologii Katolickiej. Studium powstało jeszcze przed Soborem, przechodziło zatem przemiany związane z podjętą reformą szkolnictwa kościelnego. Powstała w 1988 r. Sekcja św. Jana Chrzciciela Papieskiego Wydziału Teologicznego kontynuowała liczącą dwadzieścia sześć lat tradycję i dostosowywała swą pracę do zmieniających się w naszej Ojczyźnie warunków życia i pracy Kościoła. Wielką zmianę do pracy Sekcji wniosło powstanie niestacjonarnych (zaocznych) studiów teologii dla świeckich, sukcesywne zmiany powodowały i powodują zmieniające się przepisy prawa państwowego dotyczące studiów wyższych. Wpływ na działalność Sekcji posiada zawsze ilość studentów: ostatnie lata przyniosły duży spadek liczby świeckich studentów niestacjonarnych (zaocznych) zarówno w Warszawie, jak i w związanych z Sekcją ośrodkach.

Głównym zadaniem Sekcji jest przekazywanie wiedzy teologicznej kandydatom do kapłaństwa. Od początku studia stacjonarne odbywali w Sekcji alumni Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, później doszli alum-

ni powstałego Misyjnego Seminarium Redemptoris Mater oraz alumni Diecezji Polowej. Zawsze też studiują tutaj alumni różnych zgromadzeń zakonnych. Działalność Sekcji św. Jana Chrzciciela nie ogranicza się do terenu archidiecezji warszawskiej. Do Sekcji zostały afiliowane Wyższe Seminarium Duwowne: diecezji siedleckiej (1992 r.), łowickiej (1994 r.), drohiczyńskiej (1995 r.) i warszawsko-praskiej (2000 r.). Dzięki tej współpracy naukowej tytuł magistra uzyskało w Sekcji ogółem 1625 absolwentów Seminariów Duchownych.

Wraz ze zmianami zachodzącymi w Kościele po Soborze Watykańskim II wzrastało zainteresowanie teologią wśród ludzi świeckich. Dochodziły sygnały od duchownych i od laikatu o potrzebie stworzenia jakiejś formy studiów teologicznych dla ludzi świeckich. W obliczu nowych potrzeb ks. Prymas kard. Józef Glemp powołał w 1982 r. zaoczne Studium Teologii dla Świeckich przy istniejącym wtedy Akademickim Studium Teologii Katolickiej, które cieszyło się wielkim zainteresowaniem. Po trzech latach okazało się, że wielu absolwentów Studium pragnie kontynuować studia teologiczne. W 1986 r. powstały zatem zaoczne studia magisterskie dla świeckich. Stopniowo kształtował się ich program i organizacja. Czas pokazał, iż podjęty przez świeckich trud okazał się bardzo owocny. Kiedy do szkół zostało wprowadzone nauczanie religii, wielu świeckich – już odpowiednio przygotowanych – mogło podjąć pracę z dziećmi i młodzieżą. Niestacjonarne studia teologiczne dla świeckich Sekcja prowadzi nadal. Działalność Sekcji w kształceniu świeckich wykracza daleko poza granice naszej archidiecezji. Do Sekcji zostały afiliowane różne ośrodki teologiczne: Studium Teologii we Włocławku (1992 r.), Instytut Teologiczny w Siedlcach (1994 r.) i Studium Teologii w Białymstoku (1994 r.). Należy dodać, że ośrodek białostocki ściśle współpracuje z Polskim Centrum Katechetycznym w Wilnie. Przez wszystkie lata w Sekcji św. Jana Chrzciciela tytuł magistra uzyskało 2473 osób świeckich.

Sekcja przez całe lata prowadziła studia pozwalające na uzyskanie tytułu licencjatu kanonicznego, zarówno przez duchownych, jak i świeckich. Dotychczas 451 osób uzyskało licencjat kanoniczny. Osoby pragnące pisać doktorat odbywały roczny kurs doktorancki. Od roku studia licencjackie i doktoranckie prowadzi Wydział jako całość.

W powiązaniu z Sekcją działają w archidiecezji warszawskiej szkoły przygotowujące ludzi do pracy w parafiach. Wydział służy im pomocą i wspiera naukowo.

Istniejące przy Kurii Metropolitalnej Warszawskiej Studium Katechetyczne kształciło przez lata katechetów, którzy podejmowali katechizację prowadzoną wtedy w ośrodkach parafialnych. Zupełnie nowa sytuacja powstała po wprowadzeniu nauki religii do szkół. Powstały wtedy Kolegia Teologiczne, które miały przygotowywać katechetów do pracy w szkole. Kolegia takie powstały przy Sekcji św. Jana Chrzciciela w 1993 r. w Warszawie i w Białymstoku, zaś w 1995 r. we Włocławku. Wraz z nowymi zmianami w prawie oświatowym należało dokonać zmian w kształceniu katechetów. W roku 2000 w miejsce istniejących Kolegiów zostały na Wydziale utworzone Wyższe Zawodowe Studia Katechetyczne w Warszawie,

Białymstoku i Włocławku. Studia kończyły się uzyskaniem licencjatu. Nowa ustawa o szkolnictwie wyższym z 2005 r. nie przewiduje takich studiów w dziedzinie teologii, zatem tego rodzaju Studia Katechetyczne zakończyły już swoją działalność. Odtąd katecheci odbywać będą pełne studia teologiczne na Wydziale.

Prymasowski Instytut Życia Wewnętrznego został założony przez kard. Stefana Wyszyńskiego w 1962 r., a jego powstanie związane było z osobą ks. prof. Antoniego Słomkowskiego. Celem jego działania miało być pogłębianie wśród duchowieństwa wiedzy o życiu wewnętrznym, przygotowywanie ojców duchownych dla Seminariów Duchownych, magistrów nowicjatów. Z biegiem czasu Instytut rozwijał się, a jego słuchaczkami stały się także siostry zakonne oraz ludzie świeccy. Instytut nadal owocnie rozwija swoją działalność, ściśle współpracuje ze studiami licencjackimi w zakresie duchowości.

Instytut Szkolenia Organistów, sięgający korzeniami do tzw. „kursów dla organistów” zorganizowanych przez ks. Wojciecha Lewkowicza w 1965 r., powstał w 1970 r.. Stawiał sobie za cel regularne kształcenie organistów w Warszawie. Dodajmy, że wtedy zamknięto siłą salezjańską szkołę dla organistów w Przemyślu. Instytut pozostaje ściśle związany z Sekcją, stanowi jej nieakademicką część. Grupa studentów Instytutu studiuje również teologię w systemie niestacjonarnym.

Przez przeszło trzydzieści lat działało także Studium Życia Rodzinnego, mające na celu przygotowywanie osób świeckich do pracy w parafialnych poradniach rodzinnych oraz prelegentów do prowadzenia spotkań z młodzieżą, narzeczonymi i małżeństwami. Działalność Studium została jednak zawieszona.

Sekcja św. Jana Chrzciciela, podobnie jak cały Wydział, działa dziś w nowych warunkach; stają przed nią takie same jak niegdyś zadania, ale ich realizacja dokonuje się w postmodernistycznym świecie, którego częścią jest także Polska. Jest więc to wyzwanie do ciągłego szukania drogi do współczesnego człowieka.

2. Aktualna struktura Sekcji

a) Studia stacjonarne – alumni seminariów duchownych

b) Studia niestacjonarne:

- Teologia ogólna dla świeckich
- Teologia dla przyszłych nauczycieli religii
- Podyplomowe Studium Duchowości
- Studium licencjackie i studium doktoranckie (razem z Bobolanum)

c) Szkoły związane z Sekcją:

- Prymasowski Instytut Życia Wewnętrznego
- Instytut Szkolenia Organistów

Drugim polem działalności Sekcji św. Jana Chrzciciela, zgodnie ze Statutem, jest praca naukowa. Badania naukowe zmierzają do pogłębiania rozumienia depozytu wiary, upowszechniania wiedzy teologicznej, prowadzenia dialogu z innymi naukami. Pracownicy naukowci podtrzymują kontakty i podejmują współpracę z innymi środowiskami teologicznymi. Służą temu publikacje w różnych czasopiśmie, udział w sympojach, konferencjach naukowych i zjazdach. Działalność ta jest prowadzona zarówno na terenie naszego kraju, jak też poza jego granicami.

Sekcja św. Jana Chrzciciela stara się stworzyć środowisko naukowe w archidiecezji warszawskiej. Służy temu wydawany od 1983 r. rocznik „Warszawskie Studia Teologiczne” oraz publikacje książkowe. Wielu profesorów Sekcji św. Jana Chrzciciela jest zarazem pracownikami Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, i odwrotnie. Trwa od lat praktyczna współpraca z tym dużym i znaczącym w Polsce środowiskiem teologicznym. Sekcja św. Jana Chrzciciela zachowuje jednak swoją specyfikę. Jest głębiej zakorzeniona w archidiecezji warszawskiej, ma bardziej „duszpasterski” charakter, musi odpowiadać na naukowe potrzeby Kościoła warszawskiego.

IV. SEKCJA ŚW. ANDRZEJA BOBOLI (BOBOLANUM)

1. Aktualny stan i tło historyczne

Sekcja św. Andrzeja Boboli stanowi część Papieskiego Wydziału Teologicznego (PWT). Jej korzenie są splątane – trudno wskazać moment początku. W obowiązujących obecnie statutach wspomina się, że Bobolanum „posiada historyczne powiązania z Akademią Połocką założoną przez zakon Towarzystwa Jezusowego i rząd rosyjski w 1812 r.”. Był to rok, upamiętniony w *Panu Tadeuszu*, w samym tytule przedostatniej księgi, zaczynającej się słynną inwokacją: „O roku ów! kto ciebie widział w naszym kraju!”... Powiązanie początku z rokiem 1812 byłoby kuszące, jednak Połock gościł już wcześniej uczelnię jezuicką. Było to Kolegium, utworzone w 1580 r. dzięki bogatej fundacji króla Stefana Batorego. Najpierw istniały tu różne szkoły średnie, następnie pojawiły się także studia przygotowujące młodych jezuitów do kapłaństwa: studia filozoficzne od 1649 r. i studia teologiczne od 1737 r.. Właśnie ten ostatni rok uznać można za początek uczelni teologicznej, która stopniowo – po wielu krokach – doprowadziła do Bobolanum.

Na uwagę zasługuje związek uczelni ze św. Andrzejem Bobolą, nie tylko patronem Bobolanum, ale od 16 maja 2002 r. Patronem Polski. Pierwsze otwarcie się jezuickiego studium na studentów spoza Towarzystwa Jezusowego – przez utworzenie Akademii Połockiej – zostało bezpośrednio poprzedzone sprowadzeniem z Pińska do Połocka relikwii Andrzeja Boboli w 1808 r.. W tym sensie można

powiedzieć, że Bobola patronował z bliska powstaniu Akademii, która potem ewoluowała, zmieniała postać i miejsce, by w końcu wyraźnie się związać z jego patronatem. Oto w telegraficznym skrócie dalsze dzieje jezuickiej uczelni na tle rozwoju kultu Świętego.

Relikwie Męczennika pozostały w Połocku do 1922 r., zaś jezuici z Akademii musieli opuścić miasto w r. 1820: po wypędzeniu z Rosji przybyli do Galicji (pod zaborem austriackim), gdzie w końcu studium teologiczne znalazło siedzibę w Krakowie. Po I wojnie światowej, w odrodzonej Polsce, studium powróciło – po kilku latach gościny w innych miejscach – do Krakowa. Tutaj doczekało się wreszcie ponownego uznania ze strony władzy państwowej, już nie zaborczej, jak w Połocku, ale polskiej – dnia 27 lutego 1922 r.. Tego samego roku relikwie Andrzeja Boboli, uznanego od 1853 r. za błogosławionego, zostały wywiezione przez bolszewików z Połocka, skąd przez Moskwę – po niełatwych staraniach Stolicy Apostolskiej – trafiły do Rzymu, gdzie zaczęto przygotowania do kanonizacji. Jednocześnie był realizowany plan przeniesienia studium teologicznego do Lublina, do nowego kolegium pod nazwą Bobolanum. Przeniesienie nastąpiło w 1926 r.. Patronat Andrzeja Boboli miał się rozciągać nie tylko na teologiczne studium przeniesione z Krakowa, lecz i na całe lubelskie kolegium, przy którym miał ponadto powstać kościół i mauzoleum dla relikwii Boboli po ich planowanym powrocie do Polski po kanonizacji. Stało się jednak inaczej. Wprawdzie właśnie w Lublinie dotychczasowe studium teologiczne zostało przekształcone w Wydział Teologiczny, zatwierdzony w 1932 r.; jednak po kanonizacji Boboli w 1938 r. relikwie Świętego trafiły z woli Piusa XI do Stolicy, by w końcu – po kolejnej utracie niepodległości i częściowym jej odzyskaniu – przyciągnąć do Warszawy także Wydział.

Przeniesienie Wydziału Teologicznego Bobolanum do budynku przy ul. Rakowieckiej 61 w Warszawie nastąpiło w sierpniu 1952 r.. Zatem w uroczystym roku 2002, który przyniósł ogłoszenie św. Andrzeja Boboli Patronem Polski, świętowaliśmy jednocześnie 50. rocznicę pobytu Bobolanum u boku relikwii Świętego! W czasie wojny zakonny budynek ucierpiał najwięcej po masakrze jego mieszkańców i chroniących się w nim osób 2 sierpnia 1944 r., natomiast relikwie zostały przeniesione do kościoła na Starym Mieście, by po wojnie powrócić na Rakowiecką. Po odbudowie domu powróciły do niego także niektóre z przedwojennych instytucji, zwłaszcza wydawnictwo i redakcja „Przeglądu Powszechnego”. Jednak w 1948 r. trzeba było zamknąć drukarnię, następnie zawiesić wydawanie książek (od 1951 r.); groziło także zamknięcie „Przeglądu Powszechnego” (ostatni numer przed długoletnią przerwą ukazał się w styczniu 1953 r.). Gdy więc w Krakowie, gdzie Wydział Teologiczny znalazł się od roku 1948, zaczęło brakować miejsca, w Warszawie zwalniały się pomieszczenia po zamykanych instytucjach. I tak oto Wydział Teologiczny Bobolanum został przeniesiony na ul. Rakowiecką, jakby przyciągnięty przez swego świętego Patrona, który nie doczekawszy się powrotu do Lublina, wybrał Warszawę – nie tylko na miejsce Wydziału, ale konsekwentnie także dla swego Sanktuarium.

Gdy Bobolanum znalazło się w Stolicy, pierwszym owocem było – nieoczekiwanie – powstanie parafii pod wezwaniem św. Andrzeja Boboli. Została ona powołana do życia 1 stycznia 1953 r. z inicjatywy Prymasa Tysiąclecia, przekonanego, że zakorzenienie jezuitów na miejscu dzięki parafii pomoże także Wydziałowi przetrwać niepewne czasy komunistyczne. Złączenie z parafią na Rakowieckiej pozwoliło Wydziałowi nie tylko przetrwać, ale rozbudować zajmowany budynek. Dzięki nowemu skrzydłu dobudowanemu pod koniec 50. lat poprawiły się warunki mieszkaniowe w domu, który początkowo nie był przygotowany na przyjęcie znacznej liczby profesorów i studentów Bobolanum; można było także sprowadzić wreszcie w 60. latach do Warszawy księgozbiór lubelski, wcześniej zdeponowany w Bibliotece KUL. Kolejne lata przyniosły nie tylko rozwój, lecz i zastój. Komunistyczne władze blokowały zarówno kult Andrzeja Boboli, jak i działanie poświęconego jemu Bobolanum. Ale przyszła wreszcie zapowiedź odmiany. W roku 1988, kiedy świętowaliśmy 50. rocznicę kanonizacji Boboli, zbiegły się dwa wydarzenia: rozpoczęło działalność Sanktuarium pod jego wezwaniem, a Bobolanum stało się częścią Papieskiego Wydziału Teologicznego. Po roku rozpoczęła się nowa faza w dziejach odrodzonej Polski – zaczęła się III Rzeczpospolita, której obecnie błogosławi nowy Patron, od lat patronujący naszemu Bobolanum.

To, że przed 50 laty Bobolanum przyciągnęło do siebie parafię, stanowi także na przyszłość istotną wskazówkę: teologiczna praca w uczelni ma wydać owoce duszpasterskie. Może nie przypadkiem najważniejszy wkład Bobolanum w życie Kościoła w Polsce w ostatnich 50 latach wyraził się w dziele służącym katechezie. Ważne – mamy nadzieję – pozostają w tej dziedzinie nasze publikacje w akademickich pismach „Studia Bobolanum” i „Forum Iuridicum”, czy wkład w prace naukowe w ramach Serii Bobolanum, czy książki wydawane w innych wydawnictwach.

Wsparcie, którego św. Andrzej udziela swoim współpracownikom, aby przez nich trafiać do wielu innych, nie ogranicza się do polskich jezuitów. Uderza w dziejach jego kultu to, że pamięć o Męczenniku u współpracowników w innych krajach, współpracownicy innych języków była niekiedy żywsza niż u Polaków. Dzisiaj Bobolanum liczy wielu jezuitów, którzy swe studia odbyli na zachodnich uczelniach Towarzystwa Jezusowego. Niektórzy z obecnych pracowników polskiej uczelni już obecnie mogą się odwdziżyć za uzyskaną pomoc – prowadzą zajęcia na Wydziałach, gdzie kończyli swe dysertacje doktorskie, czy to w Paryżu (Centre Sèvres), czy w Rzymie (Uniwersytet Gregoriański). Od wielu lat silne więzy łączą Bobolanum z jezuickim Aloisianum w Bratysławie, które przekształciło się – dzięki wydatnej pomocy polskich jezuitów – w Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Trnawie.

2. Struktura

2.1. Studia

Sekcja Bobolanum Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie jako kościelna szkoła wyższa uznana przez państwo zapewnia studia stacjonarne (dzienne) i niestacjonarne (zaoczne) z teologii. Na Bobolanum istnieje także dwuletnie Podyplomowe Studium Duchowości.

a) Studia stacjonarne

W ramach studiów stacjonarnych prowadzimy następujące specjalności:

- teologia ogólna
- teologia katechetyczna (umożliwia zdobycie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii w szkołach poprzez studiowanie pełnego zakresu przedmiotów wymaganych do specjalizacji nauczycielskiej według standardów nauczania MNiSW)

Wśród uczestników naszych studiów stacjonarnych można wyróżnić trzy grupy:

- osoby studiujące wyłącznie teologię ze względu na przyszłą pracę w tej dziedzinie;
- osoby studiujące na innych kierunkach (innej uczelni), które dodatkowo wybierają teologię, czy to w całości, by zdobyć stopień magistra teologii, czy to częściowo, ze względu na zainteresowania poszczególnymi tematami – w formie wykładów opcjonalnych;
- studenci-jezuici, czyli członkowie Towarzystwa Jezusowego przygotowujący się do kapłaństwa. Dla nich studia na PWT Sekcja Bobolanum zaczynają się od III roku teologii, po zaliczeniu dwóch pierwszych lat na studiach filozoficznych innej uczelni jezuickich.

b) Podyplomowe Studium Duchowości

Wśród uczestników tej formy studiowania można wyróżnić:

- „liderów” życia duchowego: kierowników duchowych, formatorów w parafiach i diecezjach oraz zakonach i zgromadzeniach zakonnych męskich i żeńskich, kapłanów i siostry zakonne, animatorów i odpowiedzialnych za ruchy religijne oraz różnego rodzaju wspólnoty;
- katechetów;

- inne osoby, które pragną pogłębić życie duchowe.

2.2. Struktura organizacyjna

W Sekcji Bobolanum działają następujące katedry:

- Katedra Egzegezy i Teologii Biblijnej
- Katedra Teologii Fundamentalnej
- Katedra Teologii Systematycznej i Ekumenicznej
- Katedra Antropologii Teologicznej
- Katedra Teologii Moralnej
- Katedra Prawa Kanonicznego i Wyznaniowego
- Katedra Teologii Pastoralnej i Katechetycznej
- Katedra Duchowości

2.3. Najważniejsze osiągnięcia

a) Wydawnictwa

Sekcja Bobolanum prowadzi:

- kwartalnik „Studia Bobolanum” (w tym jeden numer w roku z artykułami w językach obcych);
- periodyk „Forum Iuridicum” wydawany przez Katedrę Prawa Kanonicznego i Wyznaniowego;
- serię naukową „Seria Bobolanum”. Książki wydawane w tej serii to głównie monografie naukowe. Tytułem przykładu można wymienić: o. prof. Jacek Bolewski, *Biała bogini, czarna Madonna – maryjne światło w ezoterycznym odcieniu*; dr hab. Dariusz Gardocki, *Jezus z Nazaretu. Mesjasz królestwa, Syn Boży, Droga do Ojca. Studium analityczno-krytyczne chrystologii Jona Sobrino*; o. dr hab. Zbigniew Kubacki, *Jedyność Jezusa Chrystusa. O jedyności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa w kontekście chrześcijańskich teologii religii*.

b) Sympozja naukowe. W ostatnich latach podejmowana tematyka znalazła wyraz w następujących tytułach sympozycji:

- *Dzieci Abrahama. Koncepcje Boga w judaizmie, chrześcijaństwie i islamie*
- *Miłosierdzie Boże a Niepokalane Poczęcie*
- *Duchowość i nowoczesność*
- *Światło mądrości: od Sofii do Maryi*

- *Gdzie jest brat twój? – Przemoc w Biblii*
- *Homo Clonus – biologiczne, etyczne, teologiczne aspekty klonowania*

c) Cykle semestralnych wykładów otwartych pod nazwą „Otwarte Studium Akademickie”, w których – oprócz studentów Bobolanum – biorą udział studenci innych uczelni oraz zainteresowani spoza środowiska akademickiego.

d) Cykle otwartych konferencji tematycznych pod nazwą „Konferencje Bobolanum”. W roku akademickim 2007/2008 tematem była *Duchowość wielkich religii świata*. Na kolejny rok akademicki planowany jest temat *Szkoły duchowości chrześcijańskiej*.

e) Współpraca zagraniczna. Sekcja Bobolanum współpracuje z jezuickimi uczelniami zagranicznymi poprzez wymianę wykładowców i studentów. Do najważniejszych partnerów naukowych należą: Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Trnawie (Słowacja – Bratysława), Papieski Uniwersytet Gregoriański (Włochy – Rzym), Fakultet Jezuicki Centre Sèvres (Francja – Paryż).

f) Decyzją Komisji Europejskiej od 20 maja 2008 r. Sekcja Bobolanum posiada Kartę Uczelni Erasmusa (EUC – Erasmus University Charter) uprawniającą do uczestniczenia w programie Erasmus.

Pontifical Faculty of Theology in Warsaw

Summary

Actual situation and historical view

The Pontifical Faculty of Theology in Warsaw is made up of two sections: St. Andrzej Bobola (Bobolanum) Section, and St. John the Baptist Section. The Faculty in its actual form was created by the Holy See in 1988. The statute of the Faculty as the higher education institution was confirmed by the subsequent documents: first by the Concordat between the Holy See and the Republic of Poland in 1993, and then in 1999 by the Agreement between the Republic of Poland and the Conference of the Polish Bishops. The section St. John the Baptist is a continuation of the Academic Studium of Catholic Theology, created in 1962 and operating twenty years. The Academic Studium of Catholic Theology was founded after the suppression of the Faculty of Theology at the University of Warsaw by the Communist Government in the early fifties and the creation of the Academy of Catholic Theology in 1954. The Studium evolved gradually and was modified following the reforms of the ecclesiastical education.

The roots of Bobolanum go back to the Academy of Połock founded by the Society of Jesus and the Russian Government in 1812. In 1920 Bobolanum moved to Cracow and then after some years, in 1926, to Lublin. In Lublin the single theological *studium*

was raised too the rank of the Faculty of Theology approved in 1932. During the Second World War the buildings of Bobolanum were occupied by the Nazis and after the war the the Communists transformed them into a hospital. Finally, in 1952, the Faculty of Theology had to move to Warsaw where it currently remains.

Section St. John the Baptist

An important task of the Section is the theological formation of the candidates to priesthood. The Section offers the full-time graduate studies in theology for the students of the Metropolitan Seminary of Warsaw, students of four other Seminaries affiliated to the Section and candidates to some religious orders. The section offers non-stationary studies of theology for religious and secular students, provides the opportunity to deepen the theological knowledge, prepares to undertake activities in the parishes, religious movements and prayer groups and has the intention to prepare religion teachers. Together with Bobolanum, the Section runs studies for license and doctorate.

A second field of activity of the Section is the scientific research performed by its academic staff. The scientific research has the following goals: to deepen the understanding of the faith, to divulgate the theological knowledge and to undertake the dialogue with other sciences. These goals are reached by publications in scientific revues, symposiums, conferences and meetings. The Section has the intention to form a community of theological scholars in the Archdiocese of Warsaw. Since 1983 the Section is publishing the journal "Warszawskie Studia Teologiczne" and a series of monographs.

The specificity of Warsaw is the presence of two faculties of theology: the Faculty of Theology at the Cardinal Stefan Wyszyński University and the Pontifical Faculty of Theology. Since many years there is a cooperation of the Section with that large and important theological center.

Section St. Andrzej Boboli (Bobolanum)

The Pontifical Faculty of Theology in Warsaw, the Bobolanum Section, offers the graduate studies in theology for full-time and part-time students. It runs also a special program in spirituality.

Bobolanum publishes two journals: "Studia Bobolanum" which appears 4 times a year and is dedicated to theological issues, and "Forum Iuridicum" - which appears once a year and is dedicated to law and canon law issues. In addition Bobolanum publishes the books of its professors in the series called "Seria Bobolanum". Twice a year Bobolanum organizes a symposium on a particular theme, for instance: "Children of Abraham: The Concept of God in Judaism, Islam and Christianity". The section also proposes conferences opened to a larger public. The theme of the conferences in the academic year 2007/2008 was: "Spirituality of the Great Religions".

The main objectives of Bobolanum are to conduct research in theology and other religious fields as well as student education in those areas. Bobolanum desires to form students' attitude in a spirit of human values, European heritage, good citizenship, patriotic and Christian values in the spirit of a dialogue with other Churches, religions, contemporary culture and science. While performing its tasks, Bobolanum is guided by the teaching of the Roman-Catholic Church and by the respect for individual and communal rights within the framework of a legal system. At the same time Bobolanum respects academic freedom necessary for effective and fair performance in the area of scientific research and education. Personal and institutional research programmes, symposiums and conferences, publications and information bulletins serve to fulfil teaching and educational objectives. Bobolanum cooperates with various Polish and foreign academic centres. Lectures, classes, seminars, individual internships and other activities carried by teachers and students together serve to fulfil didactical and educational tasks. Students of the first two years attend an intensive English language course that gives them the language competence at B2 level.

Słowa kluczowe: Bobolanum, Forum Iuridicum, Instytut Szkolenia Organistów, katedry, konferencje, Prymasowski Instytut Życia Wewnętrznego, sekcje, seminarium duchowne, studia niestacjonarne, studia stacjonarne, studia Bobolanum, studium doktoranckie, studium licencjackie, św. Andrzej Bobola, św. Jan Chrzyciel, teologia, publikacje, Warszawskie Studia Teologiczne, wydawnictwa

Key words: activity, Bobolanum, Forum Iuridicum, objectives, section, seminary, studia Bobolanum, Warszawskie Studia Teologiczne, studies, symposium